

היכל הוראה

פסקי דינים * תשובות * הוראות

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשות בנו גאב"ד היכל הוראה הגדול רבי משה בראגסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורינו ובעל שו"ת היכל הוראה * יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון מז * פרשת כי תשא תשפ"ד

בין כותלי ההיכל

ע"ד הגר צדק שרוצים לקבלו בתור רב הקהילה
ושאל למורינו הרב שליט"א אם מותר לקבלו

זה מה שענה מורנו הרב שליט"א לגר צדק אודות מה ששאלת היות וכת"ר שליט"א הוא גר צדק שוכה ליכנס תחת כנפי השכינה ומן השמים יזכו אותך בכח הפה לקרב יהודים לאבינו שבשמים, ויש חבורת אנשים שנמשכים אחריך ורוצים לשמוע אמרי פיך ולנהוג על פיך בהלכה ובהנהגה, ובדעתם להקים קהילה ואתה תשמש כראש ומנהיג הקהילה, ואתה שואל אם מותר להם להקים את הקהילה ואתה תשמש אצלם ברבנות דהרי אמרו חז"ל (יבמות מה ב) רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפרוסי דבבל, ואע"ג דאמר מר: שום תשים עליך מלך, כל משימות שאתה משים - אל יהו אלא מקרב אחיך, האי כיון דאמו מישראל, מקרב אחיך קרינן ביה, ע"כ. וכן פסק הרמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ד) וז"ל: אין מעמידין מלך מקהל גרים אפילו אחר כמה דורות עד שתהיה אמו מישראל, שנאמר לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא, ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת המים שמחלק ממנה לשדות, ואין צריך לומר דין או נשיא שלא יהא אלא מישראל, שנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך ע"כ. [והשו"ע בס"י רסט ס"א כתב דין זה רק לגבי מינוי דינים ולא לגבי שאר משימות, וברעק"א בגליון הביא בשם הרמב"ם דדין זה שייך בכל המשימות, וקצ"ע על השו"ע למה לא הזכיר דין זה בשאר משימות].

לענ"ד נראה שאין כל מניעה, ואף דמעיקרא היה צד לומר דהגר לא ישמש ברבנות וכמו שמצינו שכתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' כו) דהגר יכול להיות ראש ישיבה כי אין זה ענין של שררה אלא של עבדות שהוא משועבד לתלמידים ללמדם בעתים קבועים, עכ"ל. ולפי"ז לכאורה יש מקום לומר דברבנות שהיא גם ענין של שררה אין לגר לקבל על עצמו, וע"ע מה שכתב מרן הגר"מ שטרנובך שליט"א (תשובות והנהגות ח"ג סי' טה) וז"ל: ולענין להיות "רב", שבזמננו שמלבד תפקידו להורות יש לו גם תפקידים שונים לנהל כעין שררה, ראוי להחמיר ולא ליקח גר לתפקידים אלו כשיש לפנינו יהודי אחר ראוי כמוהו. ולדעת האחרונים יש היום ירושה ברבנות שעיקרה שררה, ולכן לדעתי ראוי להעמיד אדם אחר שישא תואר "הרב" לכבוד, והגר שהוא הראוי לכך בפועל הוא ישמש בתפקיד הוראת ההלכה למעשה, אף שמכונה "מורה צדק" ואפילו סגן וכה"ג ודאי שרי, ומתקיים בו אהב את המלאכה דרבנות ושנא את הרבנות עצמה ושכרו רב.

וכאשר מסרבים לגרים למנותם יש להסביר להם שמגדולי ישראל היו גרים וצאצאיהם, עיין ברמב"ם בפתיחה, ולא מפני פחיתותם לא מקבלים אותם, אלא שדין תורה הוא מפני שהיו עכו"ם לא לקבלם לשררות ואין להם לראות שום פחיתות בכך, וכמו שישאלים לא ראויים לשמש בכהונה רק מזרע אהרן, ומ"מ כשזוכים לכתר תורה גדול יותר מכתר כהונה, וכתר התורה אינו שייך לשררות שבה, וכיון שנתקרבו מתוך הגויים תחת כנפי השכינה מעלתם רבה מאד ואנו מוזהרים עליהם יותר מישראל, עכ"ל תשובות והנהגות. נמצא לפי"ז, דעיקר המניעה היא שלא ישא בתואר הרבנות אבל להרביץ תורה ולהדריך בתורת ה' שהיא עבדות ולא שררה שפיר דמי.

אולם אחר העיון נראה דבנוגע לקהילתכם אין

מתוך שאלות ותשובות
שעלו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

בן כרך שיצא בליל י"ד מן העיר והיה בדעתו להגיע
לכרך בתחילת יום י"ד, ולא הספיק להגיע לכרך בעלות השחר

מי שמקום מגוריו הוא בירושלים, ובפורים דפרושים דהאי שתא חל ביום א' י"ד לחודש אדר שוהה היה בפרושים אך בדעתו היה לחזור לירושלים ביום ב' ט"ו אדר, אמנם אם מחמת טרדות וסיבות שונות לא היה באפשרותו לצאת לירושלים אלא כרבע שעה קודם עלות השחר, ובזמן שעלה עמוד השחר עדיין לא הגיע למקומו והיה מחוץ לירושלים במקום שמחזיקים שם יום י"ד. הרי מכיון שהיה בדעתו שיהיה בעלות השחר בירושלים, על כן אף שבסופו של דבר לא עלה בידו לעשות כן, מ"מ כיון שבזמן עלות השחר היה בנסיעה בדרכו לירושלים והוא אינו במקום ישוב הולכין אחר דעתו, וזמנו לפורים הוא כבן עירו בירושלים.¹

בעל קורא שקורא את המגילה לנשים, מתי יכוין לצאת ידי חובתו

בעל קורא מומחה שלפני קריאת המגילה בבית הכנסת קורא במיוחד עבור הנשים, לכתחילה יכוון בדעתו שלא לצאת בקריאה זו, כיון שבקריאה בבית הכנסת יש בה המעלה הגדולה "ברוב עם הדרת מלך"² מ"מ טוב שיעשה תנאי שבאם לא יוכל לצאת יד"ח קריאת המגילה בבית הכנסת יוצא יד"ח מה שקורא לאנשים.

מה השיעור הנהוג לתת בזמנינו עבור זכר למחצית השקל

פסק הרמ"א³ שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו זמן ובאותו מקום, והוא זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר, ומפני שג' פעמים כתוב "תרומה" בפרשה, יש ליתן ג' חצאי שקלים, ובזה יש להוסיף ג' חילוקי דינים:

- א. נכון לתת חצי מהמטבע המקומי, והמנהג הוא לתת כאן בארץ ישראל ג' חצאי שקלים ואין צריך להדר כאן בא"י אחר חצאי דולרים אם לא בארה"ב, וכמובן שבכל מדינה יתנו מטבע הנקרא חצי.⁴
- ב. במדינות שהמטבע של המחצית שלהם אין להם כח קניה כדוגמת מטבע הגריבניץ באוקריינא שלעת עתה אין בו שוה פרוטה, אי אפשר לקיים בזה זכר למחצית השקל.
- ג. נתפשט המנהג שכל ראש בית אב נותן גם עבור הנשים והילדים דבמחצית השקל כתיב (שמות ל, טו) "לכפר על נפשותיכם", ואף שאינם חייבים מעיקרא דדינא, נותנים עבורם.⁵

1. שו"ת היכל הוראה (ח"ב הוראה מה). וכבר האריך בזה מורינו הרב שליט"א עוד ב"היכל הוראה" (ח"ב הוראה קד ובמלי דהוראה שם), ועיין מה שחילק שם, ומטעם זה הורה כן אף בנדון דידן.
2. בתשובה (ח"ב הוראה מה) הוסיף מורינו הרב שליט"א שכן היה מורה אביו מרן הקנה בשם זי"ע, שהיה נוהג לקרוא המגילה בביתו עבור הנשים קודם קריאת המגילה שבבית הכנסת, וקודם הקריאה בביתו היה נוהג להתנות שבאם לא יצא ידי חובתו בשמיעת קריאת המגילה שישמע אח"כ בבית הכנסת (מחמת הרעש וכדו') על אופן זה הוא מתנה מעכשיו שיצא ידי חובתו בקריאה זו שהוא קורא לנשים. ובאם ישמע קריאת המגילה בביהכ"ס כתיקונה, הוא רוצה לצאת ידי חובתו בקריאה זו דוקא כי ברוב עם הדרת מלך.
3. או"ח סי' תרצד סעי' א.
4. כן הורה מורינו הרב שליט"א (ח"ב הוראה מה) שיתנו מחצה מהמטבע המקומי ובארה"ק הוא חצי שקל, ודלא כמו כאלו שמחפשים כל מיני מטבעות אחרות, דהנה מקור המנהג הוא מדברי הרמ"א (או"ח סי' תרצד סעי' א), ומבואר א"כ מדברי הרמ"א דהאי דינא זכר למחצית השקל, אינו מנהג בפני עצמו אלא הוא חלק מדין מעות פורים, וסמכו המנהג של זכר למחצית השקל למצות מעות פורים, ולכן כשנותן הזכר למחצית השקל לצדקה צריך שיתן מתנה חשובה לשם מחצית השקל, ועיין בבאור הלכה (שם) דכיון שנותן המעות לצדקה, הגם שהוא זכר למחצית השקל, שמצד זה היה די שיתן מחצית של המטבע הפשוטה, מ"מ צריך שיתן מתנה חשובה ובשיל זה יתן מחצית ממטבע חשובה. אמנם יש צד לומר שהזכר למחצית השקל הוא מנהג בפני עצמו, ולכאורה זהו המנהג המובא בדברי היש אומרים שנותנים מחצית השקל לצדקה מלבד ג' מחציות אלו, ונמצא שהמחצית השקל אינו מדין מעות פורים אלא הוא מנהג בפני עצמו, ולצד זה נראה דצריך ליתן ערך מחצית השקל שהיה בזמן הבית כמו שכתב הרמב"ם בהל' שקלים (פ"א ה"ז), שמצות מחצית השקל בזמן שהיה בית המקדש קיים לתת שיעור שני דינרים כסף, שהם משקל שלשה דרהם כסף, דהיינו כעשרה גרם כסף טהור, אולם על זה כתב הרמ"א שאין נוהגין כן, ולהכי די שיתנו ג' חצאי שקלים (של זמנינו) ואין צריך ליתן ערך מחצית השקל שהיה בזמן הבית.
וכן הוא מבואר בבאור הלכה (שם סימן תרצד ד"ה ויש ליתן), חזינן דעיקר המחלוקת בין הסתמא ל"י"א, הוא הג' חצאין אם הם חלק מהזכר למחצית השקל או שהוא חיוב בפני עצמו, שהרי כתב דנותן רובל כסף אחד זכר למחצית השקל חוץ מהג' חצאי ג"פ, וכן אם הזכר צריך להיות מחצית דוקא או גם שלם יכול להיחשב כזכר, ומ"מ אין צריך שיהיה כשווי המחצית השקל שבזמן הבית, ורק לגבי הפרט הזה של ג' פעמים תרומה, כתב הביאור הלכה דהוא כ"י"א האחרון שכתב הרמ"א. וכן הורה מרן הקנה בשם זי"ע.
5. שו"ת קנה בשם (ח"ב סימן לא).

מילי דהוראה

השבוע עלתה שאלה חמורה על שולחנו של מורינו הרב שליט"א בהיכל הוראה ע"י רבני ארגונים שונים שעוסקים בחמורות שבחמורות בעניני אבן העזר שבהם תלויים היחסים של עם ישראל, והם שואלים שעד עכשיו היו יכולים לעמוד על המשמר ולראות עין בעין את כל המלך הדברים, ועכשיו לאחרונה עקב התנגדות תחת הצבת תנאים חדשים של אלו הנתונים תחת הענינים אינם מאפשרים להם לבדוק את הענינים מקרוב אלא במעקב דרך המצלמות. ושואלים אם מותר בדברים שהם חמורות שבחמורות לסמוך על המצלמות.

ומורינו הרב שליט"א הוציא פסק דין בכתב ידו שכל אלו שהולכים למקומות שבהם ההשגחה היא רק דרך המצלמות ולא כפי שהיה נהוג עד לאחרונה היתה השגחה מיוחדת עין בעין שהיא בגדר עדות ונאמנות, כרוך בזה פסול ביוחסין של עם ישראל וכמובן שגם יחסי הכהונה והלויה אינם ברורים ובעוד כמה וכמה ענינים וגם בעניני חושן משפט וכו', והוסיף מורינו הרב שליט"א ואמר לרבנים שהיות ולדבריהם יש מקום אחד שבהם ההשגחה היא רק דרך המצלמות, צריך להזהר כל אחד שדבר זה נוגע אצלו הלכה למעשה שאסור לו לילך למקום זה והחוב מוטל על הרבנים לעמוד על המשמר כבר מעכשיו, שאם לא כן עלול הדבר להתפשט גם לשאר מקומות ויש חשש כבד לחורבן היחוס של עם ישראל.

שום מניעה שתשמש ברבנות הקהילה ותשא בתואר הרבנות דהרי מה שאמרו "כל משימות שאתה משים - אל יהו אלא מקרב אחיך" - הוא דוקא במינויים שאתה ממנה אבל מינוי שבא מאליו כבנדון דידן בזה לא אמרו ובנדון דידן שהקהילה מתארגנת סביבך מאליה ואתה הוא הבריה התיכון לכל ההתארגנות ללימוד התורה ועבודת ה' ומדות טובות לבאים במחיצתך, והם עצמם לא ממנים אותך אלא שממילא הם נשמעים להנהגתך וקוראים לך בתואר "הרב", ודאי דאין כל מניעה.

וכעין זה מצאנו בשו"ת חת"ס (ח"א סי' יב ד"ה בזה) וז"ל: וזוה כתבתי בגליון ש"ס שלי בסוטה מ"א ע"ב בתוס' ד"ה אותו, במה שנתקשה הרב בס' באר שבע ובמעייין חכמה אין הומלך רחבעם בן שלמה ולא היתה אמו מישאל שהיתה עמה העמונית ואפילו נתגיירה בצדק מ"מ הא בעי' ממובחר שבאחיך. והיה נלע"ד דוקא תחלת השימה נצטוינו שיהי' ממובחר שבאחיך והיינו שום תשים עליך מלך מקרב אחיך וכו', ושוב אף על גב שאותו הבן אינו ממובחר שבאחיך שאין אמו מישאל לא מצינו שהוזהר הוא שלא לשמש בכתר מלכות אך עלינו האזהרה שלא נשימהו עלינו והרי לא שמנוהו כי ירושה היא לו משימה הראשונה והבן זה, עכ"ל.

ואל תאמר שדוקא מי שירש את המלוכה דיני ירושה אצלו אין דין זה נוהג אולם בשאר שררות אכתי גם כאשר הוא מעצמו נוטל השררה אין ראוי לו ליטול שררה כזו, זה אינו דהרי ציווי התורה שממנו למדו חז"ל שכל משימות שאתה משים לא יהיו אלא ממובחרין שבישראל הוא מציווי של שום תשים עליך מלך שפשוטו של מקרא הוא שאין זה ציווי אלא על הממנים ולא במינויים שבאים ממילא.

סוף דבר הנוגע לחבורת עובדי ה' שמתארגנת תחת הנהגתך ביסוד הקהילה הקדושה אין כל מניעה שתשמש כרם ויקרא אותך בתואר הרבנות.

והש"ת יהיה בעוזך להגדיל תורה ולהאדירה להרבות כבוד שמים בקרב מושפעיו ויפוצו מעיינותיו חוצה.....

הלכה והוראה בישראל

תשובה להלכה ע"ד האשה שלא אכלה בשר ועופות והגים מתוך טעות שיש איסור צער בעלי חיים האם צריכה להתיר נדרה

בעולם רוצים לגזור על השחיטה היהודית בטענה שיש בזה צער בעלי החיים, וגדולי הרוצחים הגרמנים ימ"ש היו מאלו שרוממות הצער בעלי חיים היה בגרונם וגרמניה הנאצית הם היו הראשונים שגזרו על השחיטה היהודית] ובנוסף לכך הנהגה זו היא ממש כפירה רח"ל כאילו התורה מתירה לצער בעלי חיים והמוסר האנושי הוא חכם יותר ואוסר לצער את בעלי החיים, שזה הוא שקר מוחלט, כי הרי העולם כולו נברא לצורך האדם שהוא נזר הבריאה, וחז"ל (ראש השנה יא א) אמרו שכל מעשה בראשית לדעתן נבראו ופי' דבריהם שהקב"ה ב"ה וב"ש שאל כל בריה ובריה שברא בעולמו בשעת בריאתה אמר לה שע"מ כן הוא בראה ושאל אם תסכים לזה וכולם הסכימו באופן זה להבראות ובהמות הכשרות הסכימו להבראות ע"פ אופני השחיטה שנאמר למשה רבינו הלכה מסיני וער' יתעלו בקדושה להתדבק ולהיות חלק מהאדם ודבר זה עליו הוא להם וכו', ומעתה אין לבהמות חיות ועופות האלו שום צער ואדרבה לשם כך נבראו כדי להיות חלק מהאדם שהוא עילוי להם והן הסכימו לזה עוד בטרם יצרתן.

סוף דבר שאשה זו אף שרק מחמת תמימותה נהגה כן היא צריכה לדעת שהנהגה כזו היא נוגדת את התורה ודאי שאינה צריכה שום התרת נדרים. רשמתי את אשר חנני הש"ת משה בראנדסדארפער

בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו אודות מה שנשאלתי מאשה אחת שקבלה על עצמה ונהגה כשתי שנים לא לאכול שום בעל חי לא בשר בהמה ולא בשר עוף ולא דגים דהבינה בדעתה שיש בהריגתם משום איסור דצער בעלי חיים ועתה העמידו אותה על טעותה דאחר שהתורה התירה אותם באכילה ודאי אין שום איסור בהריגתם ושואלת אם צריכה לעשות התרת נדרים.

והוריתי לה שכיון שכל הנהגתה היתה בטעות מחמת דמיונה המוטעה אינה צריכה התרה ואין זה נדר טעות שנחלקו בו הפוסקים ואם צריך התרה כמו שכתב המחבר (י"ד סי' ר"ד ס"א) וז"ל: אבל הנהגים איסור בדברים המותרים מחמת שסוברים שהם אסורים, לא הוי כאילו קבלום בנדר. ויש מי שאומר שאם טועה ונהג איסור בדבר המותר, נשאל ומתירים לו בשלשה כעין התרת נדרים, ע"כ.

אולם כל זה בדבר שהוא מותר והוא מחמת טעותו סבור שהוא אסור, דהיינו שיש דעות שזה אסור ויש דעות שזה מותר ונפסק הדבר להתיר והוא חושב מחמת טעותו שהדבר אסור ובה נחלקו אם צריך התרה אם לא, אבל בנדון מותר או אסור ולא נהגה כן אלא מחמת תמימותה נסחפה אחר שטיפת המוח שעושים הגויים ולדאבון לב גם יש יהודים שנסחפו אחרי התעמולה שלה כאלו יש בזה משום צער בעלי חיים וכאילו יש בזה איסור דאורייתא של צער בעלי חיים, [כידוע גדולי שונאי היהודים

Advertisement for 'The Beitz Hore' featuring a large image of the building and text in Hebrew. The text includes the title 'היכל הוראה ירושלים ת"י' and details about the organization's mission and contact information. A sidebar on the left lists various services and programs offered.

Advertisement for 'Beitz Hore' featuring a grid of service offerings. It lists various programs such as 'Beitz Hore' (Beit Hore), 'Beitz Hore' (Beit Hore), and 'Beitz Hore' (Beit Hore) with their respective times and contact information.

Advertisement for 'Beitz Hore' featuring a large image of the building and text in Hebrew. The text includes the title 'איגוד הרבנים תלמידי היכל הוראה באר"ק העונים לשואלים דבר הלכה זו הלכה' and details about the organization's mission and contact information.